

1150
35
Dünam
PÕLLUMAJANDUSLIKKE
NÕUANDEID KOLHOOSIDELE

S. SPUNGEN

VEISTE
BRUTSELLOOS

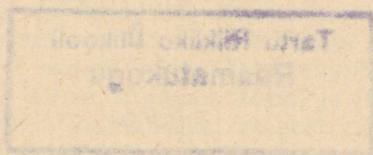
Duplum

35

PÕLLUMAJANDUSLIKKE NÕUANDEID KOLHOOSIDELE

S. SPUNGEN

VEISTE
BRUTSELLOOS

RK

POLIITILINE KIRJANDUS
TALLINN 1949

V

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
7980

Veiste brutselloos

„Pöörata erilist tähelepanu võitlusele taudide vastu, nagu sigade punataud, veiste tiisikus ja marutaud. Viisaastaku lõpuks likvideerida brutselloosi esinemine karja järk-järgulise uuendamisega ja haigete loomade väljapraakimisega ning nende asendamisega terve karja loomuliku juurdekasvuga.“

(EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsusest
5. aprillil 1947.)

Brutselloosi ehk Bangi haiguse all mõistetakse mitmesugustel koduloomadel ja -lindudel, samuti ka inimestel esinevat nakkushaigust, mille tekitajaks on Bangi pisik. Nimevatud nakkushaigust esineb kõige sagedamini veisel, harvemini seal, lambal, kitsel, hobusel, kanal ja inimesel.

Brutselloos põhjustab looma üldist haigestumist, kusjuures abort on ainult üheks silmatorkavamaks haigusnähuks, mille tõttu brutselloosiga nakatatud loomadel võib sageli leida haiguslikke muutusi või põletikke udaras ja liigestes, kuna isasloomadel võib täheldada suguelundite põletikulisi nähte.

Brutselloosi läbi tekitatud kahjud on väga suured, mis avalduvad järgmistes kahjustustes: 1) hulgaline vasikate kadu, 2) soodustab ahtrust ja päramistepeetust, 3) vähendab piimatoodangut kuni 25% ja 4) on nakkav nii inimestele kui ka paljudele teistele loomadele.

Peamiseks brutselloosi pisikute levitajaks on nurisündinud loode koos päramiste ja tupenõrega. Piima, päramiste ja emakanõrega võivad brutselloosi pisikuid eritada ka niisugused loomad, kes pole nurisünnitatud, kuid on infitseeritud (nakkusekandjad), sest lehmal on peamisteks brutselloosi pisikute pesitsemise kohtadeks tiine emakas ja udar, kuid mõnel juhul võib neid leida ka teistest elunditest. Mit-

tetiines emakas ei ole brutselloosi pisikutele soodsaid pesitsemistingimusi ja, nagu tähelepanekud näitavad, kaovad brutselloosi pisikud kohe pärast aborti, kui on lakanud nõrevool emakast, s. o. umbes 2—4 nädalat pärast aborteerimist.

Brutselloosi pisikud pääsevad organismi seedeorganite kaudu, kui loomad söövad ja joovad saastunud sööta ja vett. Seedetrakti peetakse peamiseks sissepääsuteeks. Teisejärguliseks sissepääsuväravaks on suguelundid loomade paaritamisel. Kuigi pull seemnega harva eritab brutselloosi pisikuid, võib ta nimetatud haigust ainult passiivselt edasi anda, kui teda kasutatakse nii tervete kui ka brutselloosihaigete lehmade paaritamiseks, kandes seega nakkust haigetelt loomadelt tervetele loomadele. Brutselloosi pisikud võivad loomaorganismi pääseda ka läbi vigastamata naha ja läbi silma sidekesta.

Tiines emakas arenevad brutselloosi pisikud kiiresti ning paljunevad algul emaka limaskestal ja tungivad sealt edasi loote väliskestale (koorionile), millel tekib mädane põletik ja sellest tingitud kudede lagunemine, mille tagajärjel lootekestad hakkavad eralduma emakaseina küljest, kaotades seega ühenduse emaorganismiga. Loote kestadelt satuvad brutselloosi pisikud lootele ja nakatavad loote, mille tagajärjel areneb lootel mao- ja sooltepõletik, mis harilikult lõpeb loote surmaga ning surnud loode eraldatakse emakast kui võõrkeha. Harvadel juhtudel võivad looted sündida normaalsel ajal, kuid nad on elujõuetud. Üksikjuhtudel emaka ja loote põletikku ei esine, vaid loode heidetakse emakast välja selletõttu, et brutselloosi pisikute toksiinid põhjustavad emaka kontraktsioone (kokkutõmbumist).

Pärast aborti esinev põletik peetus on tingitud sellest, et emakas asetleivdate põletikuliste protsesside tagajärjel tekivad emaka limaskesta ning lootekestade liited ehk kokkukasvamised, mis takistavad põletik loomulikkude eristumist emakast.

Kõige sagedamini esineb aborte 5.—8. tiinuskuul, varem ja hilisematel kuudel harvem. Esimest korda poegivail lehmadel esinevad abordid 3.—5. tiinuskuul, kuna vanadel lehmadel esineb abort hilisemas järgus, 7.—8. tiinuskuul. Lammastel, kitsedel ja sigadel esineb võrdlemisi harva

aborte brutselloosi pisiku toimet. Vahemeremaal esineb brutselloosi sageli (*Brucella melitensis*) kitsedel, meil seda ei esine.

Varases tiinusjärgus, s. o. 3.—4. tiinuskul, toimub abort aborteerivail lehmadel ilma näilike sünnituseelsete nähtusteta. Hilisemas järgus aborteerival loomal avalduvad sünnituseelsed nähud mõni päev ja isegi mõni nädal enne aborti ja abordi kulgemine on juba sarnane sünnituse kulgemisega.

Enamik lehma aborteerib ainult üks kord, kuid mõned võivad aborteerida ka 2—3 ja vahest isegi 5 aastat järgemööda. On teada ka selliseid juhtumeid, kus üksikud lehmad poegivad pärast esimest aborti mõned aastad normaalselt, kuna siis jälle aborteerivad.

Brutselloosi juures on kliiniliselt kõige silmatorkavamaks ning sagedamaks brutselloosi sümptoomiks abortide esinemine, kuid sellele vaatamata ei aborteerik kõik brutselloosiga infitseeritud lehmad.

Varases tiinusjärgus teostunud aborteerimisel erituvad päramised kohe koos lootega, kuna hilisemas järgus esineb alati päramistepeetust.

Pärast aborteerimist võib alati tähele panna 2—4 nädalat kestvat mädist nõrevoolu emakast. Pikaajaliste põletikuliste protsesside tagajärjel tekivad suguelundeis sellised patoloogilised muutused, mis põhjustavad ravimatut ahtrust.

Brutselloosi ravimisvahendeid tänapäeva veterinaarteadus ei tunne. Brutselloosi on küll püütud ravida kõige mitmekesisemate arstimitega, kuid vaatamata kõigile jõupingutustele, ei ole veel senini leitud vastavat arstimit, millega ravimine annaks soovitud tulemusi.

Mainitud asjaoludel on brutselloosi tõrjet võimalik teostada üksnes veterinaar-profülaktiliste abinõudega, milline seisneb tervete karjade kaitsmises taudi sissetoomise vastu ja brutselloosi likvideerimises taudistunud karjades.

Brutselloositõrje tõhustamiseks on olemas Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus nr. 928. 30. septembrist 1948. a., kus on märgitud, et majandi juhatajad (kolhooside esimehed, sovhooside direktorid ja loomaomanikud) on kohustatud nurisünnituste puhul teatama sellest viivitamatult lähemale veterinaartöötajale. Seejuures veterinaartöötajad kan-

navad vastutust brutselloosi tõrjeabinõude õigeaegse läbi-
viimise eest ning teostavad kontrolli nende täitmise üle.
Vastutust brutselloosi tõrjeabinõude täitmise eest kannavad
majandi juhatajad.

Brutselloosi kindlakstegemisel majandis teatab zoo-vete-
rinaarjaoskonna veterinaararst sellest viibimata majandi
juhatajale, maakonna täitevkomitee peaveterinaararstile
ning tervishoiuosakonnale, kehtestab veterinaar-sanitaarsed
kitsendused, töötab välja brutselloosi likvideerimiseks
vajalike abinõude plaani ja kindlustab selle täitmist.

Tervete karjade kaitsmine brutselloosi sissetoomise vastu

On tuntud ja palju kordi tõestatud tõde, et haigusest või
nakkusest on kergem hoiduda, kui seda ravida. Seepärast
peab iga loomakasvataja, kelle majandis brutselloosi ei
esine, kaitsma oma karja kõigi abinõudega selle taudi eest
ka edaspidi.

Brutselloosi kindlakstegemiseks karjas tuleb teostada
vere uurimist vähemalt üks kord aastas, mida on soovitatav
teha sügisel enne loomade lauta paigutamist. Iga nurisün-
nituse, samuti päramistepeetuse ja ümberindlemiste puhul
on küllalt põhjust oletada, et tegemist on brutselloosiga,
milletõttu sellistel juhtudel on vaja teostada veterinaar-
arstlikku järelevaatust ja vastavat vere uurimist brutselloosi
kindlakstegemiseks. Aborteerinud loomad tuleb eraldada
teistest loomadest kuni vastavate veterinaarsete uurimiste
tulemuste selgumiseni; koht, kus abort teimus, põhjalikult
puhastada ning desinfitseerida ja aborteerinud loode saata
uurimiseks veterinaar-bakterioloogia laboratooriumi.

Karju on lubatud täiendada ainult oma kasvatatud loo-
madega või tarviduse korral osta ainult brutselloosivaba-
dest majanditest. Tundmatust majandist ostetud pullidel ja
lehmadel peavad kaasas olema kohaliku zoo-veterinaar-
jaoskonna veterinaararsti poolt antud tõendid selle kohta,
et ostetud loomad on pärit brutselloosivabast majandist ja
et nad vere uurimisel ei reageerinud brutselloosile. Juurde-
ostetud loomad kuuluvad 2 kuu kestel eraldamisele oma

majandi loomadest, millise aja vältel tehakse täiendavad või korduvad uurimused brutselloosi kindlakstegemiseks. Vaatamata vere uurimisel saadud eitavatele tulemustele on parem ning kindlam, kui juurdeostetud loomad hoitakse eraldatult kuni järgneva sünnituse möödumiseni ja kui 8—14 päeva pärast poegimist toimetatakse veel kord vere uurimist. Säärane ettevaatus on tarvilik sellepärast, et peidetud kujul haiged loomad ei reageeri vere uurimisel mõnikord positiivselt, vaid positiivse reaktsiooni saame sellistel loomadel alles 8 päeva pärast poegimist.

Oma majandisse kuuluvad loomad, kes on võõraste loomadega kokku puutunud, tulevad samuti kuni poegimise möödumiseni teistest loomadest eraldada.

Brutselloosi tõrje taudistunud karjades

NSV Liidus laiaulatuslikult teostatud teaduslike uurimuste ja paljude katsete ning praktiliste tähelepanekute tulemusena võib tõendada, et brutselloos on isetervistuv haigus. Samuti on tõestatud ka fakt, et brutselloosete loomade järglastest on võimalik üles kasvatada täiesti tervet ning brutselloosivaba noorkarja, kui täidetakse kõiki brutselloosi tõrjeks antud eeskirju.

Vaatamata sellele, et brutselloos on isetervistuv haigus, tuleb kõigis brutselloosesis majandeis täpselt ning rangelt täita brutselloosi tõrjeks antud eeskirju, milliste abinõude rakendamisega väldime brutselloosi levikut tervetele karjadele ja kiirendame brutselloosete karjade likvideerimist. Siinjuures on peamiseks ülesandeks avastada brutselloos võimalikult varajases staadiumis, viivitamatult eraldada brutselloossed loomad terveist, läbi viia desinfektsioon ja luua brutselloosihaikeile loomadele loomatervishoiulised tingimused, nagu tugev söötmine, hea hooldamine jne. Niisuguste abinõude rakendamisega tõstame loomaorganismi vastupanuvõimet nakkust tekitavaile pisikuile ja kiirendame brutselloosete loomade isetervistumise protsessi.

Majandeis, kus brutselloos on kindlaks tehtud, tuleb taudi ulatuse määramiseks võtta kõigilt üle 6 kuu vanustelt

veistelt vereproovid. Uute võimalike haigusjuhtude kindlakstegemiseks tuleb teostada vere uurimist esialgu ühe- ja kahekuiste, hiljem kolme- ja lõpuks kuuekuiste vaheaegade järel niikaua, kuni karjas korduvalt pikema aja vältel brutselloosile positiivselt reageerijaid veiseid enam ei esine.

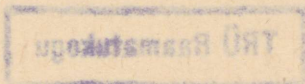
Majandeis, kus brutselloosihageid ja vähese produktiivsusega loomi vähe esineb, on brutselloosist vabanemiseks kõige otstarbekohasem tappa need loomad lihaks.

Brutselloosihagete loomade hävitamisele karjas järgnegu kohe lauda põhjalik puhastamine ja desinfitseerimine.

Kolhoosides ja sovhoosides tuleb kõik aborteerinud ja positiivselt reageerivad loomad eraldada mittereageerivaist loomadest või koondada brutselloossed loomad selleks loodud majandesse, brutselloosi-isolaatorisse. Brutselloosile kahtlaselt reageerivaist loomadest tuleb kuni järgmise vereuurimiseni moodustada erigrupp. Kui kahtlaselt reageerinud loomad vere teiskordsel uurimisel näitavad kas positiivset või kahtlast reaktsiooni, tuleb nad paigutada kohe brutselloosihagete loomade lauta või brutselloosi-isolaatorisse.

Nii brutselloosile reageerivate kui ka mittereageerivate veiste grupid tuleb paigutada üksteisest täiesti eraldatud lautadesse või suvel karjamaale, andes neile eritalitajad ja eri sööda- ning piimanõud, kusjuures peamiseks ülesandeks on kaitsta noorkarja brutselloosi nakkuse eest. Selleks tuleb hoolitseda, et brutselloosi pisikud ei satuks brutselloosile mittereageerivate loomade ja noorkarja osakonda kas nendega otsekohe kokkupuutumise teel või kaudselt, inimeste, söötade, piimanõude, virtsa, sõnniku jne. kaudu.

Brutselloosile mittereageerivate veiste ja noorkarja jaoks peavad olema eriteenijad, eri söögi- ja piimanõud ning kõigil isikuil peale karjatalitajate on keelatud tulla nii tervete loomade kui ka noorkarja lauta. Lauta sissekäigu või ukse ette tuleb asetada kreoliinivann või matt, millel iga lautamineja peab oma jalatsid hoolikalt puhastama ja desinfitseerima. Karjatalitajad peavad olema laudas töötades varustatud eririietusega (kitlid, põlled jne.). Enne tööleasumist laudas on karjatalitajad kohustatud oma käed korrali-

kult pesema ja desinfitseerima. Tuleb rangelt läbi viia nõue, et talitajaskond ei tohi olla lähemas kontaktis või elada koos isikutega, kes töötavad brutselloosihagete laudas.

On vajalik ja kohustuslik, et veterinaararstid, zootehnikud ja kontrollassistendid vabastaksid end brutselloosesse majandisse tulemisel neist riie- ja jalatsitest, millega nad töötavad või tulid eelmisest majandist, ja riie- ja jalatsid neisse rõivaisse, mida nende jaoks selleks otstarbeks brutselloosesse majandis peetakse. Nimetatud loomakasvatuse eriteadlaste lahkumisel tuleb nendele kasutada antud riie- ja jalatsesemed, nagu põlled, kitlid jne., kohe pesta ja desinfitseerida.

Kõrvalistele isikutele ja ekskursionidele on lautadesse minek keelatud. Kariloomi võib näidata või demonstreerida kas õuel või karjamaal, kuid nad ei tohi kokku puutuda võõraste loomade ja isikutega.

Brutselloosi tõttu karantseeritud majandesse on kuni karanteni lõpetamiseni keelatud nii loomade juurde- või sissetoomine kui ka nende väljaviimine. Välja võib viia ainult nii tapmisele määratud kui ka neid loomi, kes tuleb saata brutselloosi-isolaatorisse.

Brutselloosete loomadega kokkupuutunud heinte ja teiste loomasöötade väljaviimine majandest on samuti keelatud. Heina, mis kogutud brutselloosete loomade söödamaal, võib kasutada väljaviimiseks teistesse majanditesse alles pärast kahekuist seismist heinamaal.

Suvel karjamaal tuleb brutselloosihagete ja mittehagete loomadega samuti talitada nagu talvel laudas.

Karjamaid, millel karjatati brutselloosseid loomi, lubatakse pärast 3 kuu möödumist kasutada ka tervete loomade karjatamiseks.

Paarituste jaoks tuleb kasutada ainult brutselloosivaba pulli. Brutselloosihagete loomade jaoks peab olema oma pull, kellega võib paaritada üksnes kliiniliselt terveid loomi. Loomi, kellel esineb nõrevoolu suguelundeist, on keelatud paaritada. Et brutselloosi pisikute levik toimub peamiselt just loote, lootevee ja tupe ning emakanõrega, on kohustuslik igas brutselloosises majandis sisse seada veterinaar-sanitaarseile eeskirjadele vastav poegimislaud.

Poegimiste ajaks viiakse eriruumi ainult brutselloosi-vabad loomad, kuna brutselloosihaiged loomad poegivad neile määratud ruumides või oma osakonnas.

Poegimisruumi paigutatakse lehmad esimeste poegimistundemärkide ilmumisel ja viiakse üldlauta tagasi alles pärast nõrevoolu kadumist suguosadest. Poegimisruumist väljaviimisel tuleb pesta lehma päraku ümbrust, saba, tagumisi jalgu kogu ulatuses ja esimesi jalgu, alates põlveliigendist 3%-lise soodalahuse ja seebiga, millele järgnegu nimetatud kehaosade desinfitseerimine 3—5%-lise kreoliinilahusega.

Poegimisruumi tuleb selle kasutamise ajal iga päev desinfitseerida, eriti hoolikas peab desinfitseerimiseks olema pärast iga poegimist. Poeginud või aborteerinud looma ase tuleb katta kerge lubjapulbri korruga või desinfitseerida 3—5%-lise kuuma kreoliinilahusega. Surnud loode ja lootekestad tuleb matta sügavasse maasse või põletada. Samuti on vaja sageli desinfitseerida üldlauta, kusjuures kõige ulatuslikumalt tuleb seda teha kevadel pärast loomade karjamaale ajamist. Esiteks tuleb laut ja lauda sisustis mehhaaniliselt puhastada, eemaldades laudast kogu prahi ja sõnniku, sellele peab järgnema laudast eemaldatud sõnniku ja jätete desinfitseerimine lubjaga või kuhja ladumine ja katmine 15—20 sm paksuse savi- või mullakihiga. Selliselt valmistatud sõnniku kuhjas biotermiliste protsesside toimel tekivad kõrge kuumus 70—80°C hävitab brutselloosi pisikud ja 2 kuu möödumisel võib sellist sõnnikut juba põlluväetisena kasutada. Hoolikale puhastamisele peab järgnema lauda puu- ja raudosade pesemine 3—5%-lise kuuma soodalahusega ning seejärel pritsimine värskelt kustutatud lubjast valmistatud 10—15%-lise lubjapiimaga. Pritsida tuleb tugevavajõulise pritsi abil nii, et kõik praod seintes ja mujal kaetakse lubjaga korralikult kinni. Kui ühekordne pritsimine ei sulge pragusid ega lõhesid küllalt hästi, tuleb pritsimist korrata mõne tunni järel. Lauda lähem ümbrus ja jooksuaiad, mis olid otseses ühenduses brutselloossete loomadega, tuleb samuti hoolikalt puhastada ja võimaluse korral üle valada 20%-lise värskelt kustutatud lubjalahusega. Sügisel enne loomade lauta paigutamist tuleb laut ja selle sisustis veel kord puhastada ning desinfitseerida.

Brutselloosi pisikute levimise tõkestamiseks terveile loomadele tuleb brutselloosesis majandeis iga poegimise ja nurisünnituse puhul eriti hoolikalt ning põhjalikult teostada desinfektsiooni, s. o. haigusidude kahjutukstegemist, kusjuures tuleb arvestada asjaolu, et nakkuseallikas brutselloossete veiste näol asub sama majandi piirides. Seetõttu tuleb brutselloosist hoidumiseks antud eeskirju või juhendeid täpselt täita, sest sageli võib sel alal esinev ainuski väärtus pikaajalised ja vaevarikkad tulemused täielikult hävitada.

Majand vabastatakse karanteenist ja loetakse brutselloosivabaks, kui ühe aasta jooksul pärast brutselloosihaigete loomade eraldamist või isolaatorisse saatmist pole enam esinenud uusi aborte ega kahe kuuekuiste vaheaegade järel tehtud uurimuse järgi brutselloosile reageerivaid loomi.

Brutselloosi-isolaatoreis olevad lehmad, kes on kaks korda järjest normaalselt poeginud ja kes pärast teiskordset poegimist ei reageerinud kahel ühekuiste vaheaegade järel läbiviidud vereuurimisel brutselloosile, tunnistatakse terveks ja neid võib paigutada sama majandi brutselloosile mittereageerivate veiste gruppi.

Terve noorkarja kasvatamine brutselloosihaigeist loomadest

Teaduslikud uurimised ja praktilised tähelepanekud majandeis tõendavad, et brutselloosihaigeist loomadest on võimalik saada tervet noorkarja ja asendada sellega brutselloosihaigeid loomi.

Brutselloosi pisikutega infitseeritult ilmaletulnud vasikad vabanevad lühema või pikema aja möödumisel iseendast brutselloosi pisikuist ja vasikad ei ole tavaliselt kuni 7. kuuni brutselloosi pisikutele vastuvõtlikud ning muutuvad brutselloosi uuesti vastuvõtlikuks alles suguküpseks saamisel. Seetõttu kuuluvad noorloomad brutselloosi kindlakstegemiseks 6. kuust alates uurimisele, kusjuures tuleb märkida, et noorloomadel võib esineda brutselloosi pikemat aega kuni poegimiseni või nurisünnituseni peidetud

kujul, milline olukord ei võimalda brutselloosi avastada seroloogilise vereuurimise või agglutinatsiooni-reaktsiooni abil ja seetõttu on lubatud noorloomade juures läbi viia allergilist reaktsiooni abortiini süstimise näol, milline reaktsioon avaldub ka kõige nõrgemakujulise nakatumise korral brutselloosi.

Et vältida brutselloosi pisikute levikut noorkarja hulgas, on soovitatav tiineid noorloomi pidada eraldi mittetiineist.

Brutselloosi nakkusest inimesele

Brutselloosihaiiguse ülekandumine loomadelt inimesele tehti juba kindlaks rohkem kui 50 aastat tagasi. Esimesed haigusjuhtumid avastati Malta saarel „malta palaviku“ nimetuse all, sest tollal ei olnud veel teada haiguse etioloogia (põhjusteõpetus) või tekkimise põhjusi. Hilisemad uuringused tõendasid, et nimetatud haigust põhjustavad brutselloosete lammaste piim ja liha. Inimese nakatumisel brutselloosi tuleb arvestada asjaolu, et brutselloosihaiigust tekitavad pisikud jagunevad 3 eritüüpi, mis oma nakkusliste omaduste poolest on inimese ja loomade suhtes täiesti erinevad.

Inimesele on kõige ohtlikum esimene tüüp pisikuid (*Brucella melitensis*), mis on tuntud malta palaviku tekitaajaina. Inimeste nakatumine *Brucella melitensis*esse toimub kas haigete loomade puutumise või neilt saadud piima kaudu, kuna peamisteks haigusidude kandjaks ja nende levitajaks on kitsed ja harvemal juhtudel ka lammas. Kesk- ja Põhja-Euroopas nimetatud haigust ei esine. Teist tüüpi pisikuid — *Brucella abortus* — esineb peamiselt veisel ning see on nakkav ka teistele koduloomadele ja inimesele.

Inimesel esineb nimetatud pisiku läbi tekitatud brutselloosi väga harva ja sageli põetakse haigust märkamatuks, kusjuures esinevad kiiresti mööduvad liigeste ja ristluu valud. Mõningail juhtudel, eriti sünnitusabi andmisel saadud nakkuse korral, on brutselloosil raskekujuline iseloom, mis võib põhjustada kõrget palavikku, liigeste põletikke ja üldist kehalist nõrkust.

Kolmandat tüüpi pisikuid — Brucellat — esineb sigadel ja see põhjustab nendel aborte ja suguelundite ning liigeste põletikke.

Brucella suis on inimesele kardetavam kui veiste brutselloosi tekitaja Brucella abortus.

Brutselloosi nakatuvad peamiselt need inimesed, kes puutuvad brutselloosete loomadega otseselt kokku, nagu veterinaararstid, zootehnikud, karjatalitajad jt., seetõttu tuleb nimetatud isikutel erilist tähelepanu pöörata oma käte desinfitseerimisele. Kõige ohtlikum on sünnitusabi andmine, kus on olemas väga suur oht saada suureannuselise nakkuse; selle vältimiseks on kohustuslik, et iga sünnitusabi andja kataks enne tööleasumist käed kogu ulatuses mõne desinfitseeriva salviga.

Brutselloosete lehmade piima võib inimtoiduks kasutada kas keedetult või kuumendatult (70° C juures 30 minutit).

Kliiniliselt haigete brutselloosete veiste liha võib kasutada soolatult alles pärast ühekuist soolasolemist. Lamaste ja kitsede liha peab soolas olema vähemalt kaks kuud.

Brutselloosile positiivselt ja kahtlaselt reageerivate loomade liha, kellel puuduvad kliinilised haigusnähud, võib kasutada kitsendusteta.

Eesti NSV kolhoosid on brutselloosivabad. See nõuab veterinaararstidelt ja kolhooside loomakasvatuse alal töötajailt brutselloosi tekkimist ja levikut keelavate eeskirjade ranget täitmist.

Sisukord

Veiste brutselloos	3
Tervete karjade kaitsmine brutselloosi sissetoomise vastu . .	6
Brutselloosi tõrje taudistunud karjades	7
Terve noorkarja kasvatamine brutselloosihaigeist loomadest . .	11
Brutselloosi nakkusest inimesele	12

Kaanejoonise valmistanud R. Tungla

Vastutav toimetaja F. Laja

Tehniline toimetaja V. Alev

C. Слунген. Бруцеллёз крупного рогатого скота

На эстонском языке

Ladumisele antud 27. VI 1949. Trükkimisele antud 8. VII 1949. Paber 56×79 sm ¹/₁₆.
Trükiarv 5000. Trükitähti trükipoognas 37 120. Trükipoognaid 1. Arvutuspoognaid 0,64.
MB-05621. Tellimise nr. 1096. Trükikoda „Punane Täht“, Tallinn, Pikk 54/58.

74,
S. Spungen

Veiste brutselloos

Leviku kontroll-leht

50 kop.

A-17909

35

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00496494 8